

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version: Saari, E. & Viinamäki, L. (2018) Alueellista hyvinvointia edistävän tiedontuotannon haaste. AMK-lehti/UAS Journal 4.

URL: <https://uasjournal.fi/4-2018/alueellista-hyvinvointia-edistava-tiedontuotanto/#1458134585005-b3f22396-5506>

Alueellista hyvinvointia edistävän tiedontuotannon haaste

Kirjoittajat: Erkki Saari & Leena Viinamäki.

Kun pohdimme korkeakoulujen roolia maan eri alueilla asuvien hyvinvointia edistävän tiedon tuottajina, otamme lähtökohdaksi hyvinvointijohtamisen osana tapahtuvaksi tarkoitettujen kuntien hyvinvointikertomusten laatimisen. Hyvinvointikertomuksilla tuotettuun tietoon perustuvilla poliittisilla päätöksillä voidaan vaikuttaa maan polarisoitumiseen kuten siihen, eriytyvätkö sen eri alueet muuttovoitto- ja muuttotappioalueiksi tai niiden väestöt hyvä- ja huono-osaisiksi. Perusteltujen hyvinvointipoliittisten päätösten tekemiseen tarvitaan alueiden hyvinvointia kuvaavia tilastotietoja ja viranomaisten sekä väestön näkemys- ja kokemustietoa väestön hyvinvoinnista ja käytettävissä olevista hyvinvointipalveluista. Kuntien laatimiksi tarkoitettujen hyvinvointikertomukset olisi kuitenkin syytä korvata em. tietoja sisältävillä alueellisilla hyvinvointikertomuksilla, joita voisivat laatia eri alueilla sosiaali- ja terveysalan koulutuksesta vastaavien korkeakoulujen, sosiaalialan osaamiskeskusten ja tutkimuslaitosten muodostamat tutkijaryhmät.

Tarkastelemme artikkelissamme hyvinvointibarometrien, -selontekojen ja -kertomusten laatimisesta saamiemme kokemusten¹ perusteella kuntien ja maakuntien mahdollisuuksia vastata sosiaali- ja terveydenhuoltolakien (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014; Terveydenhuoltolaki 1326/2010) ja esityksen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (KORJATTU VERSIO... 2016.) mukaisiin velvoitteisiin laatia hyvinvointikertomuksia (Taulukko 1). Jos sote-uudistukseen liittyvä esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä hyväksytään, on kuntien ja alueellisten hyvinvointikertomusten laatimisessa huomioitava, mikä on niiden toisiinsa nähden tuoma lisäarvo kunnalliselle ja alueelliselle hyvinvointipoliittiselle päätöksenteolle (THL 2018a; THL 2018b; THL

2018c). Pohdimme artikkelissamme erityisesti korkeakoulujen mahdollisuuksia osallistua kuntien ja alueellisten hyvinvointikertomusten laatimiseen.

Yliopistolaki 558/2009, 2 §	”Tehtäviään hoitaessaan yliopistojen tulee edistää elinikäistä oppimista, toimia vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa sekä edistää tutkimustulosten ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta.”
Terveydenhuoltolaki 1326/2010, 12 §	”Kunnan on seurattava asukkaattensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus.”
Ammattikorkeakoululaki 932/2014, 4§	”Ammattikorkeakoulun tehtävänä on lisäksi harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa.”
Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 7 §	”Rakenteellisella sosiaalityöllä on huolehdittava sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevan tiedon välittymisestä ja sosiaalihuollon asiantuntemuksen hyödyntämisestä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Rakenteelliseen sosiaalityöhön kuuluu: 1) sosiaalihuollon asiakastyöhön perustuvan tiedon tuottaminen asiakkaiden tarpeista ja niiden yhteiskunnallisista yhteyksistä sekä tarpeisiin vastaavien sosiaalipalvelujen ja muun sosiaalihuollon vaikutuksista; ...”
Esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä, 8 §	”Maakunnan on valmisteltava omalta osaltaan valtuustokausittain alueellinen hyvinvointikertomus väestön hyvinvoinnista, terveydestä ja niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä. Kertomus laaditaan yhteistyössä alueen kuntien kanssa. Hyvinvointikertomus on julkaistava julkisessa tietoverkossa.”

Sosiaali- ja terveysalan opetusta antavien sekä aluevaikuttamista ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa toteuttavien korkeakoulujen osallistuminen kuntien vastuulla jo nyt olevien ja maakuntien vastuulle ehkä jatkossa tulevien hyvinvointikertomusten laatimiseen sopii hyvin osaksi niiden lakisääteisten tehtävien hoitamista. Siihen niitä kannustaa myös Opetusministeriön korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen linjauksissa korostama tarve lisätä korkeakoulujen keskinäistä yhteistyötä (esim. Korkeakoulut 2009; Pelkonen & Nieminen 2015).

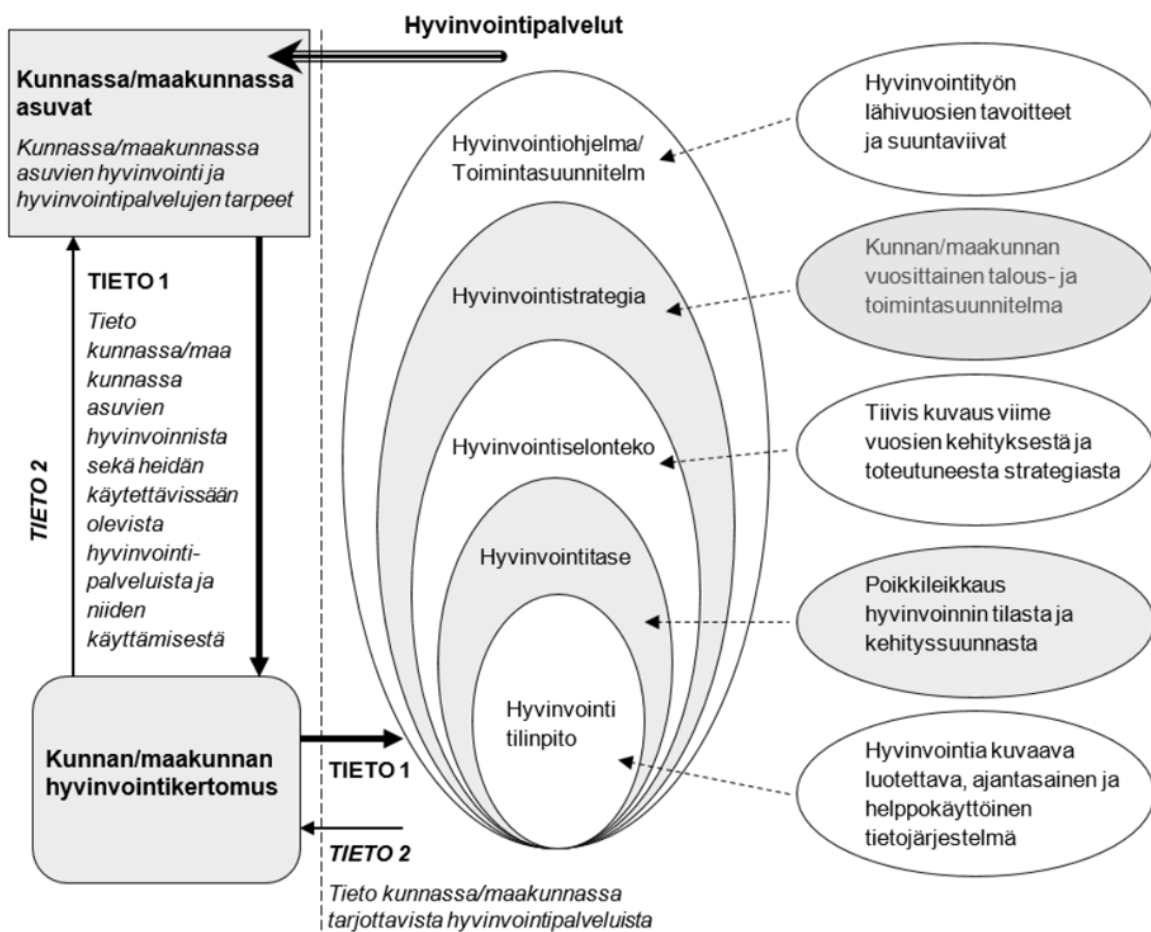
¹ Hyvinkää 2013, 2014, 2015, 2016, 2017; Saari & Viinamäki 2006; Viinamäki 2007, 2011, 2014a, 2014b, 2014c, 2014d, 2014e, 2014f.

Hyvinvointikertomus hyvinvointijohtamisessa

Kun pohdimme, millainen rooli korkeakouluilla voisi olla kunnallisten ja alueellisten hyvinvointikertomusten laatimisessa, otamme lähtökohdaksi hyvinvointikertomusten roolin hyvinvointijohtamisessa. Esimerkiksi THL:n mukaan hyvinvointikertomus on konkreettinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työkalu ja seurantaväline (THL 2018b). Kuntalaisten hyvinvointia kuvaava tieto seurantajärjestelmineen ovat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategiatyön, johtamisen, suunnittelun, päätöksenteon ja toimeenpanon seurannan perusta (THL 2018d).

Hahmotamme kuviolla 1 hyvinvointikertomuksen roolia hyvinvointijohtamisessa osana työvälineitä, joita käyttäen kunnassa/maakunnassa tulee hankkia ja jäsentää tietoa alueella asuvien hyvinvoinnista, kun niissä tehdään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategiatyöhön, johtamiseen, suunnitteluun, toimeenpanoon ja seurantaan liittyviä päätöksiä.

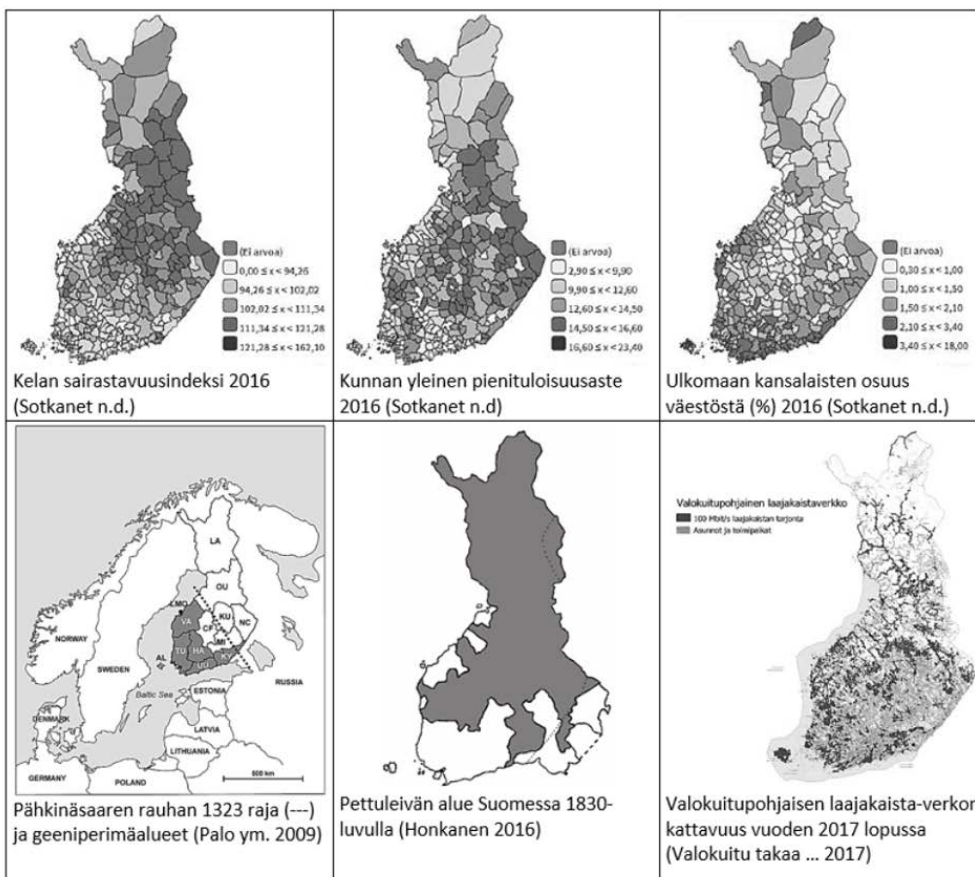
Kunnassa/maakunnassa laadittavaan hyvinvointikertomukseen tulee koota paikallista/alueellista hyvinvointipoliittista päätöksentekoa tukevaa tietoa, joka koostuu asiantuntijoiden ja tutkijoiden tuottamasta sekä alueella asuvilta hyvinvointipalvelujen käyttäjiltä kerätyistä tiedoista (Viinamäki 2007, 220–223; Viinamäki 2014a, 36; Vesanen 2015, 16).

Kuvio 1. Hyvinvointikertomuksen rooli kunnan/maakunnan hyvinvointijohtamisessa (vrt. Viinamäki 2007, 220).

Kunnan/alueellisen hyvinvointikertomuksen laatimisessa tulee huomioida lainsäädäntö ja sen toimeenpanon vaikutus siihen, miten alueella käytettävissä olevat hyvinvointipalvelut kohtaavat määrällisesti (mm. henkilöstömitoitus) ja laadullisesti (mm. henkilöstön osaaminen) palveluja käyttävien tarpeet (Viinamäki & Pohjola 2016). Hyvinvointikertomuksen laatiminen on osa kunnan/maakunnan hyvinvointia ja terveyttä edistävää työtä, josta alueella asuvien tulee hyötyä niin, että hyvinvointipalvelut ovat heidän jokaisen saatavilla ja että tosiasiallisen tasa-arvon toteutumiseksi niiden tuottamisessa turvaudutaan tarpeen vaatiessa positiiviseen erityiskohteluun (THL 2018b).

Kun kunnassa/maakunnassa päätetään hyvinvointikertomuksen laatimisesta, tulee tiedostaa hyvinvointipoliittisten päätösten vaikutukset maassa asuvien eriytymiseen koulutus-, työ-, hyvinvointi- ja digimarkkina-osallisuuden perusteella hyvä- ja huono-osaisiin sekä alueiden polarisoitumiseen muuttovoitto- ja muuttotappioalueisiin (Aro 2016; Kelan tilastollinen vuosikirja 2017; Viestintävirasto 2017; Nieminen 2018). Kuvio 2 hahmottaa, miten Suomi eriytyi vuonna 2016 väestön terveydellisen ja taloudellisen hyvinvoinnin osalta paremmin voivaan lounaiseen ja huonommin voivaan koilliseen Suomeen pääpiirteittäin Pähkinäsaaren rauhan ja pettuleivän alueen rajoja myötäillen ja kuinka suuret olivat kuntien ulkomaan kansalaisten osuudet väestöstä vuoden 2016 lopussa sekä valokuitupohjaisen laajakaistaverkoston kattavuudet vuoden 2017 lopussa (Palo ym. 2009; Honkanen 2016, 39; Sotkanet n.d.).

Kuvio 2. Alueiden eriytymistä kolmella vuosisadalla ja eri perusteilla.

Kuvion 2 perustana oleva historian huomioiva tarkastelu on perusteltua, kun pyritään ymmärtämään eri alueilla asuvien hyvinvointia ja päättämään keinoista, joilla siihen voidaan vaikuttaa. Hyvinvointipoliittisia päätöksiä tehtäessä tarvitaan alueen väestön hyvinvointia,

rakennetta ja elämisen edellytyksiä kuvaavien tilastollisten trenditarkastelujen lisäksi alue- ja paikallisviranomaisten näkemys- ja kokemustietoa hyvinvointipalvelujen toimivuudesta sekä alueella asuvien näkemys- ja kokemustietoa hyvinvoinnistaan ja käyttämistään hyvinvointipalveluista (Saari ym. 2014). Näin toimittiin esimerkiksi Lapin korkeakoulukonsernin Pohjoisen hyvinvoinnin tietopaikka -hankkeessa, jossa tehtiin kuntalaiskysely, haettiin kuntia, maakuntaa ja koko maata kokevia tilastotietoja sekä pyydettiin kuntien ja aluehallintoviranomaisten asiantuntija-arvioita toiminta-alueidensa väestön hyvinvoinnista (Viinamäki 2014, 36).

Summa summarum

Hyvinvointibarometrien, -selontekojen ja kertomusten laatimisesta saamiemme kokemusten perusteella katsomme olevan aiheellista pohtia, onko sekä kuntien että maakuntien tarpeen laatia hyvinvointikertomuksia vai olisiko parempi, että vain maakunnat laatisivat alueellisia hyvinvointikertomuksia, jotka sisältäisivät myös ko. maakunnan muodostavien kuntien tarkastelut. Tämä mahdollistaisi mm. sen, että alueelliset hyvinvointikertomukset olisivat tasalaatuisempia kuin kuntien hyvinvointikertomukset, koska eri kunnilla on niiden laatimiseen käytettävissä hyvin erilaiset resurssit (raha, henkilöstö, osaaminen jne.). Esityksemme perustuu mm. havaintoomme, että kuntien hyvinvointikertomukset eroavat tosistaan paljon niin laajuuden kuin niissä tarkasteltavien asioidenkin suhteen. Alueellisia hyvinvointikertomuksia voisivat laatia maan eri puolilla sijaitsevien sosiaali- ja terveysalan koulutuksesta vastaavien korkeakoulujen, sosiaalialan osaamiskeskusten ja tutkimuslaitosten muodostamat tutkijaryhmät. Tämä mahdollistaisi maakunnassa asuvien hyvinvoinnista kertovan tilasto-, kysely- ja haastatteluaineiston keruun ja analysoinnin niin, että kuntakohtaisesti kerätyt aineistot olisivat nykyistä yhteismitallisempia. Samalla formaatilla kerätyt tilasto-, kysely- ja haastatteluaineistot mahdollistaisivat tutkittuun tietoon perustuvan maakunta- ja kuntakohtaisen hyvinvointipoliittisen johtamisen ja kehittämisen. Myös sosiaali- ja terveysalojen korkeakouluopiskelijat voisivat integroida opinnäytetöidensä teon hyvinvointikertomusten laatimiseen nykyistä paremmin siten, että he voisivat keskittyä kuntakohtaisiin tiedon tarpeisiin vastaamiseen ja ilmiöperustaisen hyvinvointiosaamisensa syventämiseen.

Kirjoittajat

Erkki Saari, HTM, YTT, TKI-lehtori (sosiaaliala), Laurea-ammattikorkeakoulu, Erkki.Saari(at)laurea.fi

Leena Viinamäki, YTT, yliopettaja (sosiaaliala), Lapin ammattikorkeakoulu, Leena.Viinamaki(at)lapinamk.fi

Lähteet

Ammattikorkeakoululaki (932/2014). Haettu 11.10.2018 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>

Aro, T. (2016). MUUTTOLIIKKEEN VOITTAJAT, VÄLIINPUUTOAJAT JA HÄVIÄJÄT. Asuntomarkkinaseminaari 2016 26.1.2016. Helsinki. Haettu 31.10.2018 osoitteesta <https://www.slideshare.net/TimoAro/muuttoliikkeen-voittajat-vliinpuotoajat-ja-hviijt>

Honkanen, M. (2016). Alue, politiikka ja laki. Analyysi eduskunnan aluepoliittisen lainsäädännön keskusteluista vuosina 1966, 1975, 1988 ja 1993. DEPARTMENT OF GEOSCIENCES AND GEOGRAPHY A47. Helsingin yliopisto, Geotieteiden ja maantieteen laitos. Haettu 15.10.2018 osoitteesta https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/168816/Alue_pol.pdf

Kelan tilastollinen vuosikirja 2016 (2017). Suomen virallinen tilasto. Sosiaaliturva 2017. Helsinki, Kansaneläkelaitos. Haettu 18.8.2018 osoitteesta https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/228883/Kelan_tilastollinen_vuosikirja_2016.pdf

Korkeakoulut 2009 (2009). Yliopistot ja ammattikorkeakoulut korkeakoulupolitiikan toteuttajina. Opetusministeriön julkaisuja 2009:49. Opetusministeriö. Haettu 13.10.2018 osoitteesta <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75638/opm49.pdf>

KORJATTU VERSIO 1.9.2016. Korjaukset maakuntalain pykäliin 4, 6, 9, 37, 43, 52 – 55, 90, 102, 104, 112 124 ja 139. (2016). Haettu 11.10.2018 osoitteesta <https://alueuudistus.fi/documents/1477425/3118184/HE+Lakiehdotukset+31.8.2016.pdf/875ad9a5-0c76-45a9-8c24-50c5aae90133>

Nieminen, J. (toim.) (2018). Alueelliset kehitysnäkymät. Kevät 2018. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. TEM raportteja 11/2018. Helsinki, Työ- ja elinkeinoministeriö. Haettu 18.8.2018 osoitteesta http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160786/TEMrap_11_2018_Alueelliset_kehitysnakymat.pdf

Palo, J. U., Ulmanen, I., Lukka, M., Ellonen, P. & Sajantila, A. (2009). Genetic markers and population history: Finland revisited. The European Journal of Human Genetics 17 (10), 1336–1346. National Center for Biotechnology Information. Haettu 15.10.2018 osoitteesta <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2986642/>

Pelkonen, A. & Nieminen, M. (2015). Korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhteistyö ja yhteistyön esteet. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2015:7. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto. Haettu 13.10.2018 osoitteesta <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75124/okm07.pdf>

Saari, E. & Viinamäki, L. & Antikainen, J. (2014). Miten tuotamme luotettavaa kokemustietoa? Teoksessa Nieminen, A. & Vuorio, E. (toim.) Kokemustieto, hyvinvointi ja paikallisuus. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 177, 54–71. Turku, Turun ammattikorkeakoulu. Haettu 13.10.2018 osoitteesta <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522164353.pdf>

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014). Haettu 11.10.2018 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

Sotkanet (n.d.). Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2005–2018. Haettu 15.10.2018 osoitteesta <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/index>

Terveysihuoltolaki (1326/2010). Haettu 11.10.2018 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>

THL (2018a). Alueellinen hyvinvointikertomus. Haettu 14.10.2018 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-maakunnassa/alueellinen-hyvinvointikertomus>

THL (2018b). Hyvinvointijohtaminen. Haettu 14.10.2018 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen>

THL (2018c). Kunnan hyvinvointikertomus. Haettu 14.10.2018 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/kunnan-hyvinvointikertomus>

THL (2018d). Tiedon hyödyntäminen. Haettu 14.10.2018 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/tiedon-hyodyntaminen>

Viestintävirasto (2017). Valokuitu takaa pääsyn nopeaan laajakaistaverkkoon. Haettu 31.10.2018 osoitteesta <https://www.viestintavirasto.fi/tilastotjatutkimukset/katsauksetjaartikkelit/2017/valokuitutakaapaa-synnopeaanlaajakaistaverkkoon.html>

Vesanen, T. (2015). Hyvinvointierojen seurannan kehittäminen. Työryhmän loppuraportti ja toimenpide-ehdotukset. Työpapereita 2015:2. Helsinki, Helsingin kaupungin tietokeskus. Haettu 9.10.2018 osoitteesta https://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/15_08_27_Tyopapareita_2_Vesanen.pdf

Viinamäki, L. & Pohjola, A. (2016). Sosiaalialan T-osaaminen Sote-uudistuksessa. AMK-lehti // UAS journal 2016, 2. Haettu 10.10.2018 osoitteesta <https://uasjournal.fi/tyoelama/sosiaalialan-t-osaaminen-sote-uudistuksessa/>

Yliopistolaki (558/2009). Haettu 5.10.2018 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090558>

Alaviitteessä 1 mainittujen julkaisujen bibliografiset tiedot

Hyvinkää (2013). Terveystieteen mukainen Hyvinkään laaja hyvinvointikertomus 2013–2016. 28.10.2013. Haettu 5.10.2018 osoitteesta http://temp.hyvinkaa.fi/Tiedostot/Hankkeet%20ja%20raportit/Hyvinvointikertomus%202013_28.10.2013.pdf

Hyvinkää (2014). Hyvinkään hyvinvointikertomus 2014. 13.11.2014. Haettu 5.10.2018 osoitteesta <http://195.165.32.152/ktwebbin/ktproxy2.dll?doctype=0&docid=3334363133303a31&david=13.11.2014%2011:36:37:000&extension=pdf>

Hyvinkää (2015). Hyvinkään hyvinvointikertomus 2015. 19.11.2015. Haettu 5.10.2018 osoitteesta https://www.hyvinkaa.fi/globalassets/kaupunki-ja-hallinto/hallinto-ja-organisaatio/ohjeet-julkaisut/muut-julkaisut/hyvinvointikertomus_2015_19.11.2015.pdf

Hyvinkää (2019). VUOSITTAINEN RAPORTTI 2016 . SÄHKÖINEN HYVINVOINTIKERTOMUS. VAIKUTUSTEN ENNAKKOARVIOINTI. Haettu 5.10.2018 osoitteesta <https://www.hyvinvointikertomus.fi/#/document/preview/78300322>

Hyvinkää (2017). LAAJA HYVINVOINTIKERTOMUS 2017 – 2021. SÄHKÖINEN HYVINVOINTIKERTOMUS. VAIKUTUSTEN ENNAKKOARVIOINTI. Haettu 5.10.2018 osoitteesta <https://www.hyvinvointikertomus.fi/#/document/preview/507547117> Luettavissa pdf-muodossa nimellä ”Laaja hyvinvointikertomus 2017-2021. Hyvinvointisuunnitelma vuodelle 2018. Hyvinkään kaupunki.” linkistä <https://www.hyvinkaa.fi/globalassets/kaupunki-ja-hallinto/hallinto-ja-organisaatio/ohjeet-julkaisut/muut-julkaisut/laaja-hyvinvointikertomus-2017-2020.pdf>

Saari, E. & Viinamäki, L. (2006). Kemi-Tornion seutukunnan hyvinvointibarometri 2005. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Raportteja ja tutkimuksia 4/2006. Kemi. Haettu 5.10.2018 osoitteesta http://www3.tokem.fi/kirjasto/tiedostot/Saari_Viinamaki_A_4_2006.pdf

Viinamäki, L. (toim.) (2007). Pohjois-Lapin seutukunnan hyvinvointibarometri 2007. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Raportteja ja tutkimuksia 6/2007. Kemi, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Haettu 5.10.2018 osoitteesta http://www3.tokem.fi/kirjasto/tiedostot/Viinamaki_A_6_2007.pdf

Viinamäki, L. (toim.) (2011). Utsjoen kunnan hyvinvointiselonteko (2011) Kemi-Tornien ammattikorkeakoulun julkaisuja sarja A. Tutkimukset 2/2011. Kemi, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Haettu 5.10.2018 osoitteesta http://urn.fi/URN:ISBN:ISBN_978-952-5897-10-4

Viinamäki, L. (toim.) (2014a). Itä-Lapin seutukunnan hyvinvointibarometri 2013. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Tutkimukset 1/2014. Rovaniemi, Lapin ammattikorkeakoulu. Haettu 5.10.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-009-5>

Viinamäki, L. (toim.) (2014b). Pohjois-Lapin seutukunnan hyvinvointibarometri 2013. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Tutkimukset 2/2014. Rovaniemi, Lapin ammattikorkeakoulu. Haettu 5.10.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-010-1>

Viinamäki, L. (toim.) (2014c). Rovaniemen seutukunnan hyvinvointibarometri 2013. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Tutkimukset 3/2014. Rovaniemi, Lapin ammattikorkeakoulu. Haettu 5.10.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-011-8>

Viinamäki, L. (toim.) (2014d). Tunturi-Lapin seutukunnan hyvinvointibarometri 2013. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Tutkimukset 4/2014. Rovaniemi, Lapin ammattikorkeakoulu. Haettu 5.10.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-012-5>

Viinamäki, L. (toim.) (2014e). Kemi-Tornion seutukunnan hyvinvointiselonteko 2013. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Tutkimukset 5/2014. Rovaniemi, Lapin ammattikorkeakoulu. Haettu 5.10.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-013-2>

Viinamäki, L. (toim.) (2014f). Tornionlaakson seutukunnan hyvinvointiselonteko 2013. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Tutkimukset 6/2014. Rovaniemi, Lapin ammattikorkeakoulu. Haettu 5.10.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-014-9>